

Deres Majestæt, uddannelses- og forskningsminister, ærede medlemmer og gæster.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab blev stiftet den 13. november 1742 med Kong Christian VI's approbation som et »lærdt Societeet«. I dag fejrer vi altså Selskabets 275 års jubilæum – netop på dagen! Uberørt af den imponerende alder trives Selskabet i bedste velgående under Deres Majestæts protektion - som vi netop ser det på denne festlige aften.

Lad mig starte med at nævne vores formål: at styrke videnskabens stilling i Danmark og navnlig at fremme grundvidenskabelig forskning og tværvideenskabelig forståelse. Dette er kernepunktet i vores daglige virke.

Selskabet blev grundlagt i Oplysningstiden med dens tro på, at øget viden ville skabe fremgang og lykke for menneskeheden. I en række europæiske lande blev der oprettet videnskabelige akademier, og grundlæggelsen af det danske *lærde societet* var et led i en international konkurrence om at give videnskaben bedst mulige kår.

Inspirationen kommer fra langt tilbage i tiden. Platon grundlagde omkring 385 f.Kr. en filosofisk skole, kaldet Akademiet i en lund lidt uden for Athen. Der blev holdt uformelle møder, hvor man diskuterede Platons lære, men også andre problemer f.eks. inden for matematik.

Aristoteles var elev af Platon, men grundlagde 50 år senere, i 335 f.Kr. sin egen skole *Lykeion* med et vigtigt forskningsbibliotek. Aristoteles fokuserede på videnskabeligt samarbejde, og eleverne blev tildelt forskningsprojekter inden for historie og naturvidenskab.

Aristoteles formulerede de berømte ord ”Alle mennesker stræber af natur efter at vide”. Men ny viden åbner konstant også nye perspektiver, og erkendelsen af egen uvidenhed er et grundvilkår for forskerne, ofte formuleret i paradokser som "begyndelsen til visdom er tvivl".

Denne sandhed gælder ikke mindst videnskabsfolk, der stadig drives af umættelig nysgerrighed og uophørlig trang til indsigt, men som ofte må erkende, at deres viden begrænses af forhindringer fra det ukendte territoriums verden.

I forskningens verden går vores hverdag netop ud på at gå fra det kendte territorium - viden opsamlet over århundrede – ind i det ukendte territorium, og forhåbentlig gøre nye opdagelser. Hvor prikker man hul det helt rigtige sted? Ofte opstår en ny stor opdagelse ved uventede, tilfældige iagttagelser; den rette person på det rette sted sætter pludselig nogle brikker sammen til et videnskabeligt gennembrud. Eksemplerne er mange, fra tydningen af oldtidens hieroglyffer og kileskrift til opdagelsen af penicillinet. I forskningens verden skal der derfor være plads til de skøre ideer - vildskuddene. De store opdagelser kan aldrig planlægges strategisk.

At opnå nye forskningsresultater kræver en underlig blanding af ro og uro, af penge og 'ikke-penge', af viden og uvidenhed. Det er ret kompliceret at definere og derfor svært at forklare omverdenen og beslutningstagere om rimeligheden i det. Hvad der absolut kræves, er et frodigt og inspirerende forskningsmiljø, opbygget stille og roligt gennem mange år, som har fået midler til at organisere sig selv, således at forskerne kan arbejde optimalt. Vi skal som forskere altid objektivt holde os, til hvad vi ser og forstår og drage konklusioner ud fra det. Med Mark Twains ord: "Sig altid sandheden – så behøver du ikke at huske på noget".

I den brogede videnskabelige verden repræsenterer Videnskabernes Selskab en akademisk oase, hvor forskere fra alle fag kan udveksle ideer og resultater med kolleger fra områder, som de ikke træffer i deres hverdag. Møderne i Selskabet giver medlemmerne ny viden og animerer samtidig til at søge yderligere forståelse – glæden over at få bare en smule indsigt i andre videnskabers nyeste metoder og resultater er stor. For ikke at tale om de dybe venskaber på tværs af faggrænserne, som trives i Selskabet.

For 6 år siden oprettede vi med stor succes 'Det Unge Akademi', og flere medlemmer er her i aften. I udgør grundstoffet i Danmarks forskning – et at de få grundstoffer vi i øvrigt har! Vi afholder meget spændende fællesmøder mellem Videnskabernes Selskab og Det Unge Akademi. Sidste møde omhandlede begrebet tid. I den forbindelse vil jeg fortælle en lille anekdote. For 17 år siden var vores medlem Holger Bech Nielsen, som er tilstede her i

aften, inviteret til at holde en forelæsning om tid - jeg tror i anledning af Deres Majestæts 60 års dag. Holger fortalte med sin karakteristiske høje stemme om tid i universet. Efter foredraget sagde Deres Majestæt: ”Ja, det er meget godt professor Nielsen, men har De noget sinde tænkt på begrebet ’utid’?”

Videnskabernes Selskab ser det som en kerneopgave at formidle medlemmernes samlede sum af viden – *den gode historie* og grænserne for den - til befolkningen i hele dens brede mangfoldighed. Helt i tråd med ministerens fokus på at videregive forskningens betydning og resultater til samfundet. Selskabet afholder mange offentlige foredrag, hvor fremtrædende danske forskere og internationale berømtheder i Nobelprisklassen fortæller om deres videnskab. Forskningens Døgn og Golden Days-festivalerne er i de senere år blevet vigtige begivenheder også for Selskabet.

Ser vi fremad fra dette jubilæum, tegner der sig en udfordrende tid. Forskningen er i stærkere udvikling end nogensinde – heldigvis! Man skal huske at se på forskning som en investering snarere end en udgift.

Vores viden om universets udvikling, genernes betydning, sprogenes tilblivelse, forfatterens baggrund og intentioner vokser til stadighed. De gode historier, som kan fortælles fra Videnskabernes Selskab, bliver mere og mere fantastiske. Slutter det da aldrig? Nej, selvfølgelig ikke, det er selve forskningens natur hele tiden at stille spørgsmål til den overleverede viden.

